

Рябчинська А.О.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ПРАВО ДОВІРЧОЇ ЗАБЕЗПЕЧУВАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ: ДОСВІД ФРАНЦІЇ ТА РУМУНІЇ

У статті розглядається право довірчої забезпечувальної власності у Франції та Румунії. Здійснюється аналіз положень цивільного законодавства зазначених країн, якими визначено поняття фідучії, суб'єктний склад осіб, які можуть бути сторонами договору, котрим вона встановлюється, його істотні умови, а також законодавчі вимоги, недотримання яких має своїм наслідком визнання його недійсним. Доведено, що довірча забезпечувальна власність у межах країн континентальної системи права, зокрема Франції та Румунії, не передбачає розщеплення права власності, ґрунтується на концепції «цільової власності» та є за своєю природою «обмеженою договірною власністю». З урахуванням викладеного обґрунтовується доцільність запровадження інституту довірчої забезпечувальної власності у право України.

Ключові слова: довірча забезпечувальна власність, фідучія, фідучія-забезпечення, фідучіарій, фідучіарні правовідносини.

Постановка проблеми. У межах континентальної системи права довірча забезпечувальна власність існує у вигляді фідучії-забезпечення та, як правило, регулюється національним цивільним законодавством тієї чи іншої держави. Довірчу власність як спосіб забезпечення виконання зобов'язання запроваджено низкою європейських країн, зокрема Францією та Румунією після їх вступу до Європейського Союзу (далі – ЄС). Як держави-члени ЄС вони керуються також Директивами ЄС, що тим чи іншим чином стосуються забезпечувальних механізмів виконання зобов'язання, в тому числі фідучіарної передачі права власності. З урахуванням спрямованості зовнішньополітичної діяльності України на європейську інтеграцію вважається за необхідне обґрунтувати доцільність запровадження зазначеного інституту в право України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти права довірчої забезпечувальної власності у зарубіжних країнах вивчали такі науковці, як: Г.В. Буяджи, І.А. Гвелесіані, К.Г. Некіт, Р.А. Майданик та інші.

Проблема права довірчої забезпечувальної власності в зарубіжних країнах, зокрема Франції та Румунії, залишається нез'ясованою в монографічній та доктринальній літературі, тому зазначена стаття вбачається актуальною.

Предметом дослідження є довірча забезпечувальна власність як спосіб забезпечення виконання зобов'язання у Франції та Румунії.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження права довірчої забезпечувальної власності у Франції та Румунії, а також обґрунтування доцільності запровадження зазначеного інституту у право України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Право довірчої забезпечувальної власності в країнах континентальної системи права існує у вигляді юридичної конструкції фідучії-забезпечення, що регламентується законодавчими положеннями про фідучію та характеризується такими ознаками: передбачає існування єдиного юридичного власника довірчого майна – довірчого власника, встановлює особливий правовий режим переданого у довірчу забезпечувальну власність майна, що ґрунтується на концепції «цільової власності», вимагає здійснення державної реєстрації договору, що встановлює довірчу забезпечувальну власність із метою дотримання принципу публічності речового права, застосовується переважно у сфері кредитно-фінансових відносин.

У контексті зазначеного заслуговує на увагу твердження Р.А. Майданика щодо притаманних довірчій власності в доктрині країн континентального права ознак: єдиним юридичним власником, відповідно і суб'єктом речового права на довірче майно, є довірчий власник, який наділяється обтяженим фідучіарним обов'язком правом здійснювати речово-правовий титул у чужому інтересі [6, с. 292].

Запровадження права довірчої забезпечувальної власності у Франції та Румунії зумовлене посиленням євроінтеграційних процесів та розвитком міжнародного бізнес-середовища. Посесорна застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язання більше не могла на практиці задовольнити майновий інтерес кредитора, змушено вдаватися до тривалих та обтяжливих судових процедур задля реалізації предмета застави, а також боржника, позбавленого можливості користуватися переданим у заставу майном.

Право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання запроваджено до національної системи права Франції після вступу в ЄС у 2007 році на підставі Закону № 2007-211 від 19 лютого 2007 року. Згідно із цим Законом Цивільний кодекс Франції (далі – ЦК Франції) доповнено Титулом XIV «Про фідучію» («*De la fiducie*»). Відповідно до ст. 2011 ЦК Франції під фідучією розуміється угода, згідно з якою один або декілька засновників (*constituants*) здійснюють передачу активів (*biens*), прав (*droits*) або забезпечувальних інтересів (*sûretés*), як поточних, так і майбутніх (*présents ou futurs*), одному чи декільком фідучіаріям (*fiduciaries*), які зберігають їх окремо від належної їм на праві власності майнової маси (*tenant séparés de leur patrimoine propre*) та діють на користь одного чи декількох бенефіціарів (*beneficiaries*) задля досягнення визначеної мети. Зміст ст. 2015 цього Кодексу дозволяє дійти висновку щодо обмеженого суб'єктного складу осіб, що можуть бути довірчими власниками (фідучіаріями) в межах фідучії, у тому числі й фідучії-забезпечення: кредитні установи (*de crédit mentionnés*), інвестиційні підприємства (*entreprises d'investissement*), установи та служби згідно з Валютно-фінансовим кодексом Франції (*institutions et services mentionnés au du code monétaire et financier*), компанії з управління активами та страхові підприємства відповідно до Кодексу законів про страхування (*sociétés de gestion de portefeuille ainsi que les entreprises d'assurance régies du code des assurances*), а також члени колегії адвокатів (*membres de la profession d'avocat*). У ст. 2016 зазначеного нормативного акту передбачено право фідучіарія (*fiduciaire de fiducie*) бути бенефіціаром (*bénéficiaire*) згідно з договором фідучії (*du contrat de fiducie*) [10]. Можливість визнання бенефіціаром фідучіарія, на думку К.Г. Некіт, зумовлюється набуттям ним у межах довірчої забезпечувальної власності статусу кредитора за основним зобов'язанням і, відповідно, набуття ним права управління цим

майном на свою користь [8, с. 134]. З огляду на викладене практичне значення такого підходу для боржника полягає у можливості задоволення майнових інтересів кредитора за основним зобов'язанням та власних економічних інтересів шляхом збереження права фактичного володіння предметом довірчої забезпечувальної власності, водночас кредитор має можливість задовольнити власні майнові вимоги шляхом зарахування отриманих унаслідок користування довірчим майном боржником доходів і плодів у погашення боргу.

Аналіз змісту ст. 2018 ЦК Франції дозволяє погодитися із твердженням К.Г. Некіт щодо таких істотних умов договору фідучії, як: склад визначеного майна, строк дії договору, особа засновника (засновників), особа фідучіарія (фідучіаріїв), особа бенефіціара (бенефіціарів), мета фідучіарія та перелік повноважень щодо управління переданого йому в «цільову» власність майна [8, с. 134–135]. Проте потребують уточнення істотна умова щодо строку дії договору, що не може перевищувати 99 років з моменту його підписання згідно із Законом від 4 серпня 2008 року [12], та перелік істотних умов договору фідучії, укладеного з метою забезпечення виконання зобов'язання. Відповідно до ст. 2372-2, включеної до ЦК Франції на підставі Ордонансу № 2009-112 від 30 січня 2009 року, істотними умовами договору фідучії-забезпечення є також сума забезпечувального боргу та оціночна вартість майна чи права, що передається в довірчу забезпечувальну власність [10].

Заслугує на увагу висновок К.Г. Некіт щодо регулювання відносин довірчої власності у Франції без притаманного англо-американському трасту атрибута «розщеплення» права власності [8, с. 135]. Аналіз ст. 2023 ЦК Франції дозволяє погодитися з таким висновком, адже єдиним юридичним власником довірчого майна є кредитор як довірчий власник, який у межах правовідносин із третіми особами наділений найширшими повноваженнями (за умови відсутності доведення факту щодо обмеження таких повноважень, відомого третім особам).

Зі змісту ст. 2011 ЦК Франції випливає така ознака фідучії-забезпечення, як відокремленість довірчого майна від особистої майнової маси довірчого власника (кредитора) з метою забезпечення виконання зобов'язання – так звана «цільова власність». На думку І.А. Гвелесіані, французький термін «цільова власність» («*patrimoine d'affectation*») означає «власність за призначенням» («*estate by appropriation*»), оскільки англійський термін «*appropriation*» кореспондує французькому «*affectation*» [14, с. 114].

У контексті викладеного заслуговує на увагу твердження Р.А. Майданика щодо виникнення у фідучіарія особливого, відмінного від «абсолютного», права власності на передане йому в управління майно, що передбачає обмеження його дій щодо довірчого майна розпорядженнями установника. На відміну від англо-американського траста, фідучія є обмеженою договірною власністю («limited contractual ownership»), яка використовується для досягнення мети, встановленої установником, і захищена від кредиторів фідучіарія [6, с. 295–296]. Таким чином, фідучія-забезпечення за своєю природою є обмеженою договірною власністю, що полягає: по-перше, в самообмеженні засновником довірчої забезпечувальної власності (боржником) абсолютного права власності на передане у довірчу забезпечувальну власність майно до моменту виконання зобов'язання на користь кредитора та повернення йому права власності на обтяжене майно згідно з договором, що встановлює фідучію-забезпечення; по-друге, в обмеженні переданого довірчому власнику (кредитору) права власності, зокрема права розпорядження, на таке майно метою встановлення фідучії-забезпечення, а саме забезпеченням виконання зобов'язання.

Схожого висновку дійшов французький науковець Адель Ж.-Ф., який зазначив про відмінну від англо-саксонського речово-правового інституту трасту особливу правову природу фідучії як обмеженої договірної власності («limited contractual ownership»), що встановлюється для конкретно визначених цілей та захищається від кредиторів фідучіарія [13].

На думку Є. Хойп, практичне значення відокремлення переданого у довірчу власність майна від особистої майнової маси довірчого власника полягає в неможливості кредиторами останнього здійснити звернення стягнення на довірче майно у випадках виникнення його неплатоспроможності задля досягнення встановленої договором мети [15, с. 7]. Заборона звернення стягнення кредиторами довірчого власника на довірче майно в межах фідучії встановлена ст. 2024 ЦК Франції [10].

Аналіз викладеного дозволяє дійти висновку, що специфіка правового режиму переданого у довірчу забезпечувальну власність майна у Франції зумовлена: визнанням фідучіарія єдиним юридичним власником довірчого майна, цільовим характером фідучіарної передачі права власності, що здійснюється з метою забезпечення виконання зобов'язання, а також відокремленістю довірчої майнової маси від особистого майна довірчого

власника (кредитора) за основним зобов'язанням.

Варто звернути увагу на законодавчу вимогу державної реєстрації договору фідучії в Національному реєстрі фідучій уповноваженими органами за місцем знаходження фідучіарія згідно зі ст. 2019–2020 ЦК Франції. Недотримання цієї вимоги є підставою визнання такого договору недійсним відповідно до ст. 2019 ЦК Франції [10].

У Румунії визначення фідучії міститься в Цивільному кодексі (далі – ЦК Румунії), прийнятому 22 червня 2009 року після вступу останньої до ЄС. Відповідно до ст. 773 зазначеного Кодексу фідучією вважається юридична операція (*operatiunea juridica*), що передбачає передачу одним або декількома засновниками (*constituitori*) реальних прав (*drepturi reale*), вимог (*drepturi de creanta*), гарантій (*garantii*), інших теперішніх та майбутніх майнових прав (*prezente ori viitoare*) або сукупності таких прав, одному чи декільком довірчим власникам (*fiduciar*) з певною визначеною метою на користь одного чи декількох бенефіціарів (*beneficiari*). Ці права становлять автономну, відмінну від інших активів довірчого власника майнову масу (*o masa patrimoniala autonoma*) [11]. Автономність довірчої маси в межах довірчої забезпечувальної власності в Румунії підтверджується особливістю правового режиму цього майна у випадку виникнення неплатоспроможності довірчого власника, що характеризується відсутністю будь-якого впливу відкриття провадження у справі про визнання довірчого власника неплатоспроможним на правовий режим довірчого майна – предмета довірчої забезпечувальної власності (ст. 785 ЦК Румунії) [11].

Аналіз змісту ст. 774 ЦК Румунії «Підстави виникнення фідучії» («*Izvoarele fiduciei*») дозволяє дійти висновку щодо виникнення фідучії-забезпечення на підставі договору, що повинен містити чіткий намір щодо її встановлення.

Як і у Франції, в Румунії передбачено законодавче обмеження щодо суб'єктного складу осіб, що можуть бути довірчим власником: ним можуть бути лише кредитні установи (*institutiile de credit*), інвестиційні (*societatile de investitii si de administrare a investitiilor*), фінансові (*societatile de servicii de investitii financiare*), страхові компанії (*societatile de asigurare si de reasigurare legal infiintate*), а також нотаріуси (*notarii publici*) та адвокати (*avocatii*), незалежно від форми здійснення професійної діяльності (ст. 776 ЦК Румунії). Водночас згідно зі ст. 776 ЦК Румунії «Сторони договору фідучії» («*Partile contractului de fiducie*») її засновником може бути як фізична,

так і юридична особа. Бенефіціаром фідучії може бути як її засновник, так і третя особа (ст. 777 ЦК Румунії). Відповідно до ст. 777 зазначеного акту бенефіціаром фідучії може бути її засновник (*constituitorul*), фідучіарій (*fiduciarul*), а також третя особа (*terta persoana*).

У контексті зазначеного Корнелія Лефтер звертає увагу на те, що кредитні установи одночасно поєднують у собі дві характеристики – бенефіціара і довірчого власника [16, с. 106–197]. Дослідниця зауважує, що в межах фідучії-забезпечення (*fiduciary guarantee*) бенефіціарами зазвичай є банки та інші фінансові установи. Такий правовий інструмент забезпечення інтересів кредиторів здійснюється за допомогою передачі належного боржнику майна в забезпечувальну власність. Будь-яких додаткових операцій задля здійснення такої передачі не вимагається. У цьому сенсі кредитор наділений додатковим забезпеченням виконання зобов'язання щодо повернення боргу, водночас боржник, передавши право власності на нього, продовжує користуватися ним без будь-яких подальших юридичних процедур. Перевага фідучіарної операції полягає в тому, що у випадку невиконання боржником боргу на користь кредитора передача права власності на передане у фідучію-забезпечення майно більше не є тимчасовою (*temporary*), а передається назавжди (*permanent*) [16, с. 111].

З урахуванням викладеного, сторонами договору фідучії, встановленої з метою забезпечення виконання зобов'язання, є її засновник (боржник) та довірчий власник, зокрема кредитно-фінансова установа (кредитор). У межах довірчої забезпечувальної власності у сфері кредитно-фінансових відносин зазначена кредитна установа одночасно є бенефіціаром за таким договором. Юридична конструкція договору, що встановлює довірчу забезпечувальну власність, тобто договору фідучії-забезпечення, передбачає наявність боржника (засновника фідучії-забезпечення) та кредитора (довірчого власника, наприклад, банку) як сторін цього договору. Водночас банк як бенефіціар за договором фідучії-забезпечення не є його стороною – він є юридичною особою, на користь якої боржник зобов'язаний виконати зобов'язання. Набуття статусу бенефіціара кредитором (довірчим власником) за цим договором надає йому додаткове самостійне право вимоги до боржника щодо виконання ним зобов'язання на його користь. Таким чином, специфіка правовідносин в межах довірчої забезпечувальної власності у вигляді фідучії-забезпечення в країнах континенталь-

ної системи права полягає в тому, що: по-перше, такі правовідносини існують переважно у сфері кредитно-фінансових відносин, чим і зумовлене обмеження суб'єктного складу довірчих власників фінансово-кредитними установами, по-друге, поєднання в особі кредитора довірчого власника (як сторони договору фідучії-забезпечення) та бенефіціара (як особи, на користь якої здійснюється виконання зобов'язання).

У ст. 779 ЦК Румунії встановлено виключний перелік істотних умов договору фідучії, недотримання яких має своїм наслідком визнання його недійсним, зокрема умов щодо: предмету (реальних прав (*drepturile reale*), прав вимоги (*drepturile de creanta*), інших забезпечувальних майнових прав (*garantiile si orice alte drepturi patrimoniale transferate*)); строку дії договору, що не може перевищувати 33-х років з дати його укладення; визначення особи засновника (засновників), довірчого власника (довірчих власників), порядку встановлення особи бенефіціара (бенефіціарів); мети договору фідучії та обсягу повноважень довірчого власника.

Відповідно до цивільного законодавства Румунії договір фідучії, в тому числі й фідучії-забезпечення, підлягає державній реєстрації. Недотримання такої форми договору може бути підставою для визнання його недійсним згідно зі ст. 780 ЦК Румунії [11]. Як і у Франції, в Румунії єдиним юридичним власником переданого у довірчу забезпечувальну власність майна є довірчий власник (фідучіарій), який у відносинах із третіми особами вважається таким, що має повне панування над довірчим майном (за винятком випадків доведення факту щодо обмеження таких повноважень третіми особами) (ст. 784 ЦК Румунії) [11].

З огляду на те, що Франція і Румунія є державами-членами ЄС, заслуговує на увагу Директива Європейського Парламенту та Ради щодо механізмів фінансового забезпечення (*Directive 2002/47/EC of the European Parliament and of the Council of 6 June 2002 on financial collateral arrangements*), спрямована на захист законності механізмів фінансового забезпечення, зокрема шляхом запобігання їх перекваліфікації в право застави [9].

У цьому контексті доцільно погодитися із твердженням Г.В. Буйджи щодо чіткого розмежування в ЄС застави та передачі права власності на майно з метою забезпечення зобов'язань як двох абсолютно різних способів забезпечення зобов'язання, які існують паралельно та не заперечують один одного [5, с. 22].

Дійсно, аналіз ст. 2 вказаної Директиви дозволяє дійти висновку щодо відмінності забезпечуваль-

ної передачі права власності з метою виконання зобов'язання від права застави майнових активів: під передачею права власності як механізму фінансового забезпечення (title transfer financial collateral arrangement) розуміється механізм, що передбачає повну передачу права власності у фінансове забезпечення (full ownership of financial collateral) від особи, що надає майно в забезпечення (collateral provider), до особи, на користь якої таке забезпечення здійснюється (collateral taker), з метою забезпечення виконання існуючих фінансових зобов'язань (securing of relevant financial obligations), тоді як право застави в межах механізму фінансового забезпечення означає механізм, згідно з яким здійснюється передача предмета забезпечення (financial collateral) в заставу (by way of security) на користь особи, якій надається таке забезпечення (collateral taker), від особи, що його надає (collateral provider), зі збереженням в останньої повного права власності на предмет такого фінансового забезпечення (where the full ownership of the financial collateral remains with the collateral provider) [9]. Таким чином, ключова відмінність між цими двома способами забезпечення виконання фінансового зобов'язання полягає в передачі боржником права власності на обтяжене майно в межах забезпечувальної передачі права власності з метою виконання зобов'язання та збереження права власності за боржником у випадку права застави.

Євроінтеграційний курс зовнішньополітичної діяльності України закріплено в ст. 18 Конституції України, що передбачає підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визначеними принципами і нормами міжнародного права [1]. Окрім того, на сьогоднішній день Україна знаходиться на етапі виконання так званого «Плану дій щодо імплементації кращих практик якісного та ефективного регулювання», запропонованого Групою Світового банку та затвердженого Кабінетом Міністрів України Розпорядженням «Про затвердження плану дій щодо імплементації кращих практик якісного та ефективного регулювання, відображених Групою Світового банку в методології рейтингу «Ведення бізнесу» від 16 грудня 2015 року № 1406-р. Встановлене у п. 14 зазначеного Плану завдання передбачає «надання можливості довірчої передачі права власності на майно кредиторів з метою забезпечення виконання вимоги такого кредитора (право власності повертається боржникові після виконання зобов'язань перед кредитором)» [3]. Такий механізм забезпечення виконання зобов'язань як право довірчої власності передбачається Проектом Закону про

внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження права довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язань від 10 березня 2016 року № 4188 (далі – Законопроект № 4188), а також Проектом Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні, метою якого є поліпшення інвестиційного клімату України від 6 червня 2017 року № 6540.

Аналіз змісту ч. 2 ст. 546 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) дозволяє дійти висновку щодо можливості існування довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язання на підставі непоіменованого договору, що встановлює довірчу забезпечувальну власність [2].

Однак такий підхід не відповідає доктрині довірчої забезпечувальної власності, що існує в країнах континентальної системи права з огляду на таке: по-перше, зі змісту ч. 1 ст. 317, ч. 1 ст. 319 ЦК України випливає, що власник володіє, користується та розпоряджається майном на власний розсуд, водночас право розпорядження довірчого власника як єдиного юридичного власника переданого у довірчу власність майна обмежене метою встановлення довірчої забезпечувальної власності, а саме метою забезпечення виконання зобов'язання. У такому контексті варто погодитися з науковою позицією К.Г. Некіт щодо доцільності визнання наявності в нього правомочностей володіння, користування й розпорядження майном, однак з певними обмеженнями, в такому разі окремі правомочності можуть бути передані довірчим власником іншій особі, а правомочність розпорядження обмежена випадками звернення стягнення на передане у довірчу власність майно в порядку, передбаченому законом [7, с. 79]. По-друге, згідно зі ст. ч. 2 ст. 316 ЦК України під правом довірчої власності розуміється особливий вид права власності, що виникає внаслідок закону або договору управління майном, що засвідчує виникнення в управителя права довірчої власності на отримане в управління майно (ч. 2 ст. 1029 ЦК України). За договором управління майном одна сторона (установник управління) передає другій стороні (управителю) на певний строк майно в управління, а друга сторона зобов'язується за плату здійснювати від свого імені управління цим майном в інтересах установника управління або вказаної ним особи (вигодонабувача) (ч. 1 ст. 1029 ЦК України). Зі змісту ст. 1032 ЦК України випливає, що власником майна є установник управління. Таким чином, у межах юридичної конструкції управління майном перехід права власності від установника

управління до довірчого власника не здійснюється, що суттєво відрізняється від довірчої забезпечувальної власності у вигляді фидуціарної передачі права власності від боржника до кредитора з метою забезпечення виконання зобов'язання. У свою чергу Законопроект № 4188 містить визначення права довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язань, що передбачає припинення права власності довірчого засновника (боржника) з моменту встановлення довірчої власності на користь кредитора (довірчого власника), який, отримавши майно у довірчу власність, не має права користуватися та самостійно розпоряджатися таким майном, окрім як у випадку звернення стягнення на нього в порядку, встановленому законом [4]. По-третє, ч. 3 ст. 1033 ЦК України встановлено неможливість управителя (тобто довірчого власника) одночасно бути вигодонабувачем за договором управління майном. Зазначене суперечить док-

трині фидуції-забезпечення у Франції та Румунії, законодавство яких дозволяє поєднання довірчого власника та бенефіціара в особі кредитора.

Висновки. З урахуванням викладеного, зазначеного у право України відомого низці країн континентальної системи права та праву ЄС такого способу забезпечення виконання зобов'язання, як довірка забезпечувальна власність, є доцільним з огляду на можливість її гнучкого застосування на практиці як для кредитора, так і для боржника. Проте зумовлене взятими Україною зобов'язаннями перед спільнотою ЄС впровадження зазначеного інституту у вітчизняне законодавство вимагає внесення змін до чинного цивільного законодавства, зокрема, щодо усунення існуючих колізій у сфері правовідносин з управління майном та чіткого законодавчого визначення права довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язання і його регламентації.

Список літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv/page>
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану дій щодо імплементації кращих практик якісного та ефективного регулювання, відображених Групою Світового банку у методології рейтингу «Ведення бізнесу» від 16 грудня 2015 року № 1406-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1406-2015-%D1%80>
4. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження права довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язань від 10 березня 2016 року № 4188. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=58359
5. Буяджи Г.В. Фидуціарний заклад як вид забезпечення зобов'язань: поняття, особливості, доцільність. *Господарство, підприємництво і право*. 2018. № 4. С. 21–27.
6. Майданик Р.А. Речове право : підручник. Київ : Алерта, 2019. 1102 с.
7. Некіт К.Г. Довірка власність як спосіб забезпечення виконання зобов'язань: аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства. *Часопис цивілістики*. 2016. Вип. 21. С. 78–81.
8. Некіт К.Г. Право доверительной собственности в гражданском законодательстве Франции. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2013. № 5. С. 133–136.
9. Directive 2002/47/EC of the European Parliament and of the Council of 6 June 2002 on financial collateral arrangements. *Official Journal of the European Communities*. L 168/43 – L 168/50. 27.6.2002. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002L0047&from=EN>
10. Code civil français créé par l'ordonnance n° 2016-131 du 10 février 2016. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=20080225#/>
11. Noul Cod civil al Romaniei 22. 06. 2006. URL: http://www.euroavocatura.ro/articole/1038/Fiducia_Art_773_-_791_-_Noul_Cod_Civil
12. Loi no 2008-776 du 4 août 2008 de modernisation de l'économie. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000019283050>
13. Adelle Jean-François. (2007). Introduction of Fiducie: Impact on Assignment of Receivables as Security. URL: <https://www.internationallawoffice.com/Newsletters/Banking/France/JeanetAssocis/Introduction-of-Fiducie-Impact-on-Assignment-of-Receivables-as-Security>
14. Gvelesiani I.A. (2003). French «fiducie» and Russian «доверительное управление имуществом» (terminological peculiarities). *European Scientific Journal*. Vol. 4. Paper 112–117.
15. Heup Eva (2016). Trusts in common law and civil law. University of Wellington. LLM Research paper laws 533: civil law for common lawyers. Paper 1–22.
16. Lefter Cornelia, Duagi Günay (2016). The fiduciary guarantee in the Romanian and European legal context. *Juridical Tribune*. Vol. 6, 2. Paper 103–116.

**ПРАВО ДОВЕРИТЕЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ В ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ:
ОПЫТ ФРАНЦИИ И РУМЫНИИ**

В статье рассматривается право доверительной обеспечительной собственности во Франции и Румынии. Осуществляется анализ положений гражданского законодательства указанных стран, которыми определено понятие фидуции, субъектный состав лиц, которые могут быть сторонами фидуциарного договора, его существенные условия, а также законодательные требования, несоблюдение которых имеет своим следствием признание его недействительным. Доказано, что доверительная обеспечительная собственность в рамках стран континентальной системы права, в частности Франции и Румынии, не предусматривает расщепления права собственности, базируется на концепции «целевой собственности» и является по своей природе «ограниченной договорной собственностью». С учетом изложенного обосновывается целесообразность внедрения института доверительной обеспечительной собственности в право Украины.

Ключевые слова: доверительная обеспечительная собственность, фидуция, фидуция-обеспечение, фидуциарий, фидуциарные правоотношения.

**FIDUCIARY OWNERSHIP FOR SECURITY PURPOSES IN FOREIGN COUNTRIES:
THE EXPERIENCE OF FRANCE AND ROMANIA**

Fiduciary transfer of ownership for security purposes in France and Romania is examined in the article. The article analyzes the civil law provisions of these countries, which define the notion of fiducia, the subject composition of persons who may be parties to the fiducia contract, essential terms of such contract as well as legal requirements, the non-observance of which has its effect the declaring it invalid. It is proved that the fiduciary transfer of ownership for security purposes within the framework of the civil law countries, in particular France and Romania, does not provide for the splitting of ownership, is based on the concept of «patrimoine d'affectation» and is a «limited contractual ownership» in its nature. In view of the foregoing the expediency of introducing fiduciary transfer of ownership for security purposes into the Ukrainian law is justified in the article.

Key words: fiduciary ownership for security purposes, fiducia, fiducia-guarantee, fiduciary, fiducial relationship.